

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

Wrocław, 31 października 2019 r.

LWR.410.008.01.2019

Wojciech Błasiak
Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia

Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni
ul. Ignacego Daszyńskiego 1
59-920 Bogatynia

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/014 – Lokalne bezpieczeństwo energetyczne

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni ul. Ignacego Daszyńskiego 1, 59-920 Bogatynia, zwany dalej „Urzędem” lub „UMiG”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia: 1) Wojciech Błasiak – od dnia 21 listopada 2018 r. 2) Andrzej Grzmielewicz - od dnia 26 listopada 2006 r. do dnia 20 listopada 2018 r. (akta kontroli str. 5-8)
Zakres przedmiotowy kontroli	1) Wykonanie obowiązku planowania zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy. 2) Kształtowanie polityki energetycznej gminy. 3) Działania w zakresie zapewnienia dostępności energii, ciepła i gazu. 4) Działania w zakresie zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko procesów zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe. 5) Działania w zakresie udziału klastrów energii w zapewnieniu lokalnego bezpieczeństwa energetycznego.
Okres objęty kontrolą	2015 – 2019 (I półrocze)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Grzegorz Niemczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/144/2019 z 31 lipca 2019 (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie realizację zadań w zakresie planowania energetycznego w Gminie Bogatynia oraz działania zapewniające bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej oraz energii ciepłej odbiorcom końcowym.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Gmina Bogatynia co prawda przygotowała *Projekt do założeń* oraz *Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* w wymaganym terminie (tj. do dnia 12 marca 2012 r.), jednakże od tego czasu (tj. od dnia 29 marca 2011 r.) nie zaktualizowała obu tych dokumentów, co powinno nastąpić przynajmniej dwukrotnie. Spowodowało to, że Gmina dysponowała dokumentem³ nieaktualnym, nieokreślającym jej bieżących potrzeb energetycznych oraz nieuwzględniającym aktualnej strategii rozwoju Gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, programu ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego, programu gospodarki niskoemisyjnej itp. Ponadto dokument ten nie został zweryfikowany z planami rozwoju przedsiębiorstw energetycznych prowadzących działalność na terenie gminy.

Poza tym, Gmina Bogatynia nie opracowała zasad monitorowania *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia*. Nie monitorowano również przyjętych Założeń w żaden inny sposób, wskutek czego Gmina Bogatynia nie miała wiedzy czy i w jakim zakresie przyjęte Założenia zostały zrealizowane. W dokumencie tym nie zamieszczono również informacji dotyczących systemu monitoringu realizacji działań przedsiębiorstw energetycznych w zakresie energetyki lokalnej. Ponadto negatywnie, NIK ocenia również nieopracowanie przez Gminę Bogatynia programu ochrony środowiska na lata 2015-2019.

Gmina Bogatynia opracowała Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, jednakże zaplanowane w nim działania w zakresie zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko procesów zaopatrzenia w energię elektryczną i energię ciepłą nie zostały dotychczas w pełni zrealizowane. Istnieje więc ryzyko nieosiągnięcia zakładanych efektów w postaci zmniejszenia emisji CO₂, zużycia energii, jej kosztów oraz zwiększenia wykorzystania OZE.

Formułując powyższą ocenę, Najwyższa Izba Kontroli dostrzega duży wpływ na lokalne bezpieczeństwo energetyczne Gminy Bogatynia funkcjonowania na terenie gminy Elektrowni Turów (producent energii elektrycznej i energii ciepłej) oraz Kopalni Węgla Brunatnego Turów (dostawca paliwa dla Elektrowni Turów).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dotyczy Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

Słownik pojęć
i skrótów

„RMB” – Rada Miejska w Bogatyni, „PEC” – Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Bogatyni, „OZE” – odnawialne źródła energii, „WFOŚiGW” – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, „GIOŚ” – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, „WIOŚ” – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, „Projekt założeń”, „Projekt” – „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia”, „Założenia” – „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia”, „PGN” - „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej z elementami Planu Mobilności Miejskiej dla Miasta i Gminy Bogatynia”, „POP” - „Program ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego”, „PONE” – Program Ograniczenia Niskiej Emisji.

Akty prawne
dotyczące
kontrolowanej
działalności

- [1] Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2019 r. poz. 489), zwana dalej: „**ustawą o NIK**”,
- [2] Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 2019 r. poz. 755, ze zm.), zwana dalej: „**ustawą Prawo energetyczne**”,
- [3] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2019 r. poz. 1396), zwana dalej: „**ustawą Prawo ochrony środowiska**”,
- [4] Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 545, ze zm.), zwana dalej: „**ustawą o efektywności energetycznej**”.

OBSZAR

1. Wykonanie obowiązku planowania zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy

1.1 Stan infrastruktury energetycznej oraz sposób zaopatrzenia odbiorców w nośniki energii

Opis stanu
faktycznego

Gmina miejsko-wiejska Bogatynia, położona w powiecie zgorzeleckim w województwie dolnośląskim, zajmuje powierzchnię 136,2 km². W latach 2014 - 2018 Gmina była zamieszkiwana przez 22,6 – 23,9 tys. osób⁵, co stanowiło 165 – 175 mieszkańców na 1 km². Poniżej przedstawiono charakterystykę zapotrzebowania na poszczególne nośniki energii oraz stopień ich zaspokojenia przez energetyczne systemy sieciowe.

Z danych będących w posiadaniu UMiG⁶ wynikało, że zużycie energii elektrycznej na terenie Gminy Bogatynia wynosiło w badanym okresie: w 2015 r. – 14 584,32 MWh/rok, w 2016 r. – 14 488,03 MWh/rok, w 2017 r. – 14 412,36 MWh/rok oraz w 2018 r. – 14 613,14 MWh/rok, co wskazuje na praktycznie stały poziom. Natomiast zużycie energii cieplnej⁷ w tym samym okresie wynosiło: w 2015 r. – 65 146,34

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Z tendencją spadkową.

⁶ Źródło danych: GUS.

⁷ Źródło danych: PEC Bogatynia.

MWh/rok, w 2016 r. – 71 520,85 MWh/rok, w 2017 r. – 74 606,53 MWh/rok oraz w 2018 r. – 69 993,98 MWh/rok.

(akta kontroli str. 89)

Charakterystyka istniejących systemów zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe przedstawiała się w poniższy sposób:

1) System ciepłowniczy:

W latach 2014-2018 w Gminie Bogatynia ilość źródeł ciepła przedstawiała się następująco (szt. rocznie):

- 1) źródła systemowe⁸ - od 1 291 do 1 677, z tendencją wzrostową;
- 2) kotłownie lokalne⁹ – 9 (stały poziom);
- 3) indywidualne (niska emisja) – od 1 479 do 1 817, z tendencją spadkową.

Procentowy udział sposobu zaopatrzenia w ciepło odbiorców w Gminie Bogatynia przedstawiał się w poszczególnych latach ww. okresu następująco:

- 1) miejski system ciepłowniczy¹⁰ – od 41,4% do 53,0%, z tendencją wzrostową;
- 2) ogrzewanie węglowe – od 46,7% do 58,3%, z tendencją spadkową;
- 3) inne ogrzewanie – 0,3%, stały poziom.

W ww. okresie długość eksploatowanych sieci ciepłowniczych¹¹ przesyłowej i rozdzielczej wynosiła rocznie¹² od 56,6 km do 63,2 km, z tendencją wzrostową.

Wielkość strat ciepła w systemie ciepłowniczym Gminy Bogatynia w analizowanym okresie wynosiła rocznie od 100,4 tys. GJ do 105,8 tys. GJ, bez wyraźnej tendencji.

Udział sieci preizolowanych w miejskiej sieci ciepłowniczej wynosił od 87,0% do 88,4%, z tendencją wzrostową.

Zamówiona moc cieplna z miejskiego systemu ciepłowniczego wynosiła od 41,5 MW do 46,0 MW, z tendencją wzrostową.

Zużycie ciepła przez odbiorców w ramach miejskiego systemu ciepłowniczego wynosiło od 222,1 tys. GJ do 252,7 tys. GJ, z tendencją wzrostową.

W badanym okresie operatorem i administratorem miejskiego systemu ciepłowniczego w Gminie Bogatynia była spółka komunalna¹³ Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Bogatyni. Według stanu na dzień rozpoczęcia kontroli długość miejskiej sieci ciepłowniczej wynosiła 63,2 km, z czego 34,8 km (55,1%) było własnością PEC, a 28,4 km (44,9%) było własnością Gminy Bogatynia. PEC prowadziło działalność w zakresie przesyłania, dystrybucji i obrotu ciepła zakupionego w zlokalizowanej na terenie Bogatyni Elektrowni Turów na potrzeby centralnego ogrzewania i podgrzewania ciepłej wody użytkowej dla odbiorców z terenu miasta i gminy Bogatynia.

(akta kontroli str. 88, 92-323, 418-420)

2) System elektroenergetyczny:

W latach 2014-2017¹⁴ w Gminie Bogatynia liczba odbiorców energii elektrycznej wynosiła od 7 388 do 7 535, z lekką tendencją wzrostową.

⁸ Miejski system ciepłowniczy.

⁹ Kotłownie olejowe i węglowe.

¹⁰ Wytwórcą energii cieplnej dla miejskiego systemu ciepłowniczego jest Elektrownia Turów.

¹¹ Długość eksploatowanych sieci ciepłowniczych wraz z długością przyłączy do budynków.

¹² Według stanu na koniec danego roku w analizowanym okresie.

¹³ Udziałowcy: Gmina Bogatynia – 65%, PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. – 35%.

¹⁴ Brak danych za rok 2018.

Sprzedaż energii elektrycznej w ww. okresie w Gminie Bogatynia wynosiła (co pokazano już wyżej) od 14 412,36 MWh do 14 620,63 MWh, bez wyraźnej tendencji. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na jednego odbiorcę – rocznie (kWh/1 odbiorcę/rok) wynosiło w analizowanym okresie ok. 2 kWh (poziom praktycznie stały).

W analizowanym okresie produkcją energii elektrycznej w Gminie Bogatynia zajmowała się Elektrownia Turów (PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Elektrownia Turów), przesyłem firma Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A., dystrybucją firma TAURON Dystrybucja S.A., natomiast sprzedażą głównie firma TAURON Sprzedaż sp. z o.o.

(akta kontroli str. 88, 92-323)

3) System gazowniczy:

Na terenie miasta i gminy Bogatynia nie było i nie przewiduje się budowy odcinków gazociągów przesyłowych wysokiego i podwyższonego ciśnienia. Nie ma także rozdzielczej sieci gazowej. W najbliższych latach nie przewiduje się przedsięwzięć związanych z gazyfikacją tego terenu.

(akta kontroli str. 88, 92-323)

Stan jakości powietrza w Gminie:

W latach 2014-2018 średnioroczne stężenie zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym w Gminie Bogatynia kształtowało się następująco¹⁵:

- 1) pył zawieszony PM_{2,5} – od 6 do 65 µg/m³;
- 2) pył zawieszony PM₁₀ – od 24 do 62 µg/m³;
- 3) benzo(a)piren – od 0,2 do 9,5 ng/m³;
- 4) dwutlenek azotu – od 10 do 11 µg/m³;
- 5) dwutlenek siarki – od 4 do 6 µg/m³;
- 6) benzen – od 1,7 do 4,2 µg/m³;
- 7) tlenek węgla – od 100 do 450 µg/m³.

Nie zaobserwowano wyraźnych tendencji w zmianach poziomu zanieczyszczeń. Najistotniejsze źródła emisji tych substancji to: Elektrownia Turów¹⁶, Kopalnia Węgla Brunatnego Turów¹⁷, niska emisja (ogrzewanie indywidualne), zanieczyszczenia transgraniczne (emisja napływowa¹⁸).

Według informacji otrzymanych z GIOŚ, w Gminie Bogatynia zanotowano przekroczenie poziomów substancji w powietrzu¹⁹:

- 1) dopuszczalnych:
 - dla PM_{2,5} w latach: 2015, 2016, 2017, 2018;
 - dla PM₁₀ w 2015 r.
- 2) docelowych:
 - dla PM_{2,5} w latach: 2015, 2016, 2017, 2018;

¹⁵ Dane szacunkowe GIOŚ.

¹⁶ PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Elektrownia Turów.

¹⁷ PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Turów.

¹⁸ Czechy, Niemcy.

¹⁹ Stacja pomiarowa GIOŚ w Działoszynie (Gmina Bogatynia) nie prowadzi automatycznych pomiarów powietrza dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} i benzo(a)pirenu. Dane zostały oszacowane przez GIOŚ, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu na podstawie modelowania matematycznego.

- benzo(a)piren w latach: 2015, 2016, 2017, 2018.

(akta kontroli str. 88, 90-91, 92-323)

Informacje dotyczące działań Gminy Bogatynia w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami zostały zamieszczone w pkt 2.1.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym powyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Realizacja zadań w zakresie opracowania i przyjęcia założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe

Opis stanu
faktycznego

Na podstawie art. 17 ustawy z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw²⁰ Gminy miały obowiązek przyjęcia założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe lub aktualizacji posiadanych już założeń w terminie dwóch lat od wejścia w życie tej ustawy, tj. do dnia 12 marca 2012 r. Gmina Bogatynia wypełniła ten obowiązek w terminie 29 marca 2011 r., tj. w dniu przyjęcia przez Radę Gminy i Miasta Bogatynia uchwały nr XI/85/11 w sprawie przyjęcia Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia. Jednakże od dnia przyjęcia przedmiotowej uchwały do dnia rozpoczęcia niniejszej kontroli przez NIK²¹, Gmina Bogatynia nie dokonała aktualizacji założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

(akta kontroli str. 92-323)

Działania Gminy Bogatynia w zakresie opracowania i przyjęcia założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zostały zbadane w odniesieniu do *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta i gminy Bogatynia*, przyjętych przez RMB w dniu 29 marca 2011 r. uchwałą nr XI/85/11 w sprawie przyjęcia Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia. Projekt dokumentu został opracowany w 2010 r. przez spółkę z Katowic (Energoekspert sp. z o.o. z Katowic)²².

(akta kontroli str. 92-323)

Przy przygotowaniu *Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* wykorzystano dane i informacje: znajdujące się w strategicznych dokumentach Gminy, uzyskane głównie od przedsiębiorstw energetycznych działających na terenie gminy, spółdzielni mieszkaniowej działającej na terenie Bogatyni, Towarzystwa Budownictwa Społecznego sp. z o.o. w Bogatyni, Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej w Bogatyni, Gminnego Zarządu Mienia Komunalnego w Bogatyni, Bogatyńskich Wodociągów i Oczyszczalni Ścieków S.A., Bogatyńskiego Ośrodka Kultury oraz Ośrodka Sportu i Rekreacji w Bogatyni.

²⁰ Ustawa z dnia 8 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. nr 21 poz. 104 ze zm.), ustawa weszła w życie z dniem 11 marca 2010 r.

²¹ Tj. dnia 2 sierpnia 2019 r.

²² Na podstawie umowy nr IPR 343-21/296/2010 z dnia 18 maja 2010 r. Koszt opracowania dokumentu wyniósł 42 090 zł (brutto).

Bieżące oraz przyszłe potrzeby Miasta i Gminy Bogatynia w zakresie zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną zostały określone poprzez:

- analizę stanu istniejących systemów energetycznych w mieście i gminie Bogatynia;
- określenie aktualnego stanu potrzeb energetycznych i sposobu ich zaspokojenia;
- analizę potencjalnych przedsięwzięć związanych z racjonalizowaniem użytkowania energii oraz możliwości wykorzystania lokalnych i odnawialnych zasobów paliw i energii;
- oszacowanie przewidywanych nowych potrzeb energetycznych (w wariancie zrównoważonym, optymistycznym i stagnacyjnym), w tym dla planowanych obszarów rozwoju ze wskazaniem kierunków ich pokrycia;
- określenie zakresu współpracy z innymi gminami.

(akta kontroli str. 324-333)

Dla oceny stanu zaopatrzenia Miasta i Gminy w nośniki energii oraz potrzeb planowania energetycznego przeprowadzono podział Miasta i Gminy na siedem bilansowych jednostek energetycznych (BJE)²³. Następnie każdej bilansowej jednostce energetycznej²⁴ przyporządkowano tereny rozwojowe²⁵ wraz z określeniem przewidywanego stopnia zagospodarowania w latach 2011-2015 i 2016-2025. Łącznie przewidziano 109 nowych terenów, w tym 21 dotyczących zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, 1 zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, 39 zabudowy mieszkaniowo-usługowej i 47 zabudowy publicznej, przemysłowej, usługowej i rekreacyjno-sportowej. Przewidziano, że z 22 terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej do końca 2025 r. w 100 % zagospodarowany będzie jeden teren (na obszarze BJEI), pozostałe tereny miały zostać zagospodarowane od 10 % do 54 %. Natomiast z 39 terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowo usługowej osiem miało zostać zagospodarowanych w 100 % do końca 2025. Dla wszystkich obszarów rozwojowych Miasta i Gminy Bogatynia w okresie 2011-2025 średnie wykorzystanie terenów pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową miało wynieść 44,1 %. Natomiast z 47 terenów przeznaczonych pod zabudowę publiczną, usługową, przemysłową i rekreacyjno-sportową do końca 2025 r. 14 miało zostać zagospodarowanych w 100 %. Średnie wykorzystanie tych terenów w okresie 2011-2025 miało wynieść 83,8 %. W kolejnym kroku każdemu terenowi rozwojowemu przyporządkowano zapotrzebowanie na moc cieplną oraz moc elektryczną w latach 2011-2015, 2016-2025 i łącznie w latach 2011-2025. Z przedsięwzięciami

²³ BJEI obejmował sześć osiedli na terenie Bogatyni (o powierzchni ok. 19,46 km² i zamieszkiwany przez ok. 17,1 tys. mieszkańców), BJEII obejmował Osiedla Trzciniec i Zatonie na terenie Bogatyni (o powierzchni ok. 14,18 km² i zamieszkiwany przez ok. 1,7 tys. mieszkańców) BJEIII obejmował obszar administracyjny siedmiu sołectw Działoszyn, Posada, Bratków, Krzewina, Lutogniewice, Wyszków i Wolanów (o powierzchni ok. 29,68 km² i zamieszkiwany przez ok. 1,7 tys. mieszkańców), BJEIV obejmował obszar administracyjny czterech sołectw Porajów, Sieniawka, Kopaczów i Białopole (o powierzchni ok. 11,35 km² i zamieszkiwany przez ok. 3,0 tys. mieszkańców), BJEV obejmował obszar dwóch sołectw: Opolno Zdrój i Jasna Góra (o powierzchni ok. 8,30 km² i zamieszkiwany przez ok. 1,5 tys. mieszkańców), BJEVI obejmował rejon eksploatacji KWB (31,96 km²) i BJEVII obejmował rejon rekultywacji KWB (21,24 km²) zarówno BJEVI jak i BJEVII nie były zamieszkiwane.

²⁴Na podstawie Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Bogatynia (listopad 2009 r.

²⁵ Zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – MN, wielorodzinnej – MW, mieszkaniowo-usługowej – MR, usług publicznych – UP, usług komercyjnych – UK, produkcyjno-usługowej – PU i turystyki, sportu i rekreacji – UT.

energetycznymi działającymi na terenie miasta i gminy wykonano wstępne uzgodnienia zaopatrzenia obszarów rozwoju w energię²⁶ i wskazano warianty zaopatrzenia w nośniki energii dla poszczególnych terenów. W zakresie zaopatrzenia w ciepło dla 18 terenów wskazano możliwość podłączenia do systemu ciepłowniczego (w tym dla pięciu wskazano również paliwa stałe i inne paliwa), przy czym dwa tereny były uzbrojone i nie wymagały inwestycji, a pozostałe były rozpatrywane do podłączenia lecz nieprzewidziane w planach rozwoju PEC. Dla pozostałych 91 terenów w zakresie pokrycia zapotrzebowania na energię ciepłą wskazano paliwo stałe (węgiel) bądź inne paliwo (olej, LNG, biomasa, itp.). W zakresie zapotrzebowania w energię elektryczną rozwijającej się zabudowy jako rozwiązanie przyjęto zaopatrzenie na bazie sieci Tauron Dystrybucja S.A. Przewidziano rozbudowę sieci istniejącej oraz po wystąpieniu o warunki przyłączenia budowę stacji transformatorowych. Przy czym z 109 terenów 56 (51,4 %) było terenami uzbrojonymi, niewymagającymi inwestycji a jedynie budowę przyłączy, uzbrojenie jednego terenu było ujęte w planach rozwoju przedsiębiorstwa energetycznego, siedem terenów było rozpatrywanych do podłączenia, lecz nieprzewidzianych w planach rozwoju a 39 (35,8 %) nie było rozpatrywanych do podłączenia. Dla wszystkich terenów nieuzbrojonych wskazano jakie zadania inwestycyjne należy wykonać aby zapewnić im dostarczanie nośników energii.

(akta kontroli str. 140-183)

Autorzy²⁷ „Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia” w trakcie przygotowania dokumentu zwrócili się do firm energetycznych²⁸ działających na terenie gminy Bogatynia o udostępnienie danych niezbędnych do opracowania przedmiotowego dokumentu, w tym: aktualnych planów rozwoju tych przedsiębiorstw, a także wstępne ustalenie rozwiązań zaopatrzenia w media energetyczne dla nowych obszarów rozwoju miasta i gminy Bogatynia. Otrzymane dane zostały uwzględnione w przygotowanym projekcie dokumentu.

Odnośnie systemu elektroenergetycznego:

1) Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA:

Z planów rozwoju sieci przesyłowej przedsiębiorstwa wynikało, że w latach 2010-2015 na terenie miasta i gminy Bogatynia nie planuje się żadnych prac inwestycyjnych.

2) PKP Energetyka SA:

Z planów energetycznych przedsiębiorstwa wynikało, że najbliższym czasie nie planuje się inwestycji zaopatrzenia odbiorców w energię elektryczną.

3) TAURON Dystrybucja SA:

Z istotnych zamierzeń inwestycyjnych przedsiębiorstwa²⁹ w zakresie rozbudowy sieci elektroenergetycznej planowanych na rok 2011 na terenie miasta i gminy Bogatynia należy wymienić:

- budowę stacji transformatorowej wraz z powiązaniem SN i nN w Bogatyni przy ul. Białogórskiej;
- budowę stacji transformatorowej wraz z powiązaniem SN i nN w Jasnej Górze;

²⁶ Uzgodnienia te w formie kart ustaleń umieszczono w załączniku do opracowania.

²⁷ Eksperti zewnętrznii działający na zlecenie Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia.

²⁸ Polskie Sieci Energetyczne S.A., TAURON Dystrybucja S.A., PKP Energetyka S.A., Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Bogatyni.

²⁹ Aktualny ówczesny plan rozwoju przedsiębiorstwa znajdował się w procedurze uzgadniania z Urzędem Regulacji Energetyki.

- modernizację sieci nN w mieście Bogatynia przy ul. Waryńskiego i ul. Wyczółkowskiego.

Ponadto w najbliższych latach planowana jest kompleksowa modernizacja stacji R-312, w związku z czym zmieni się układ sieci 110 kV i zostaną przebudowane wprowadzenia linii SN do tej stacji. W ramach likwidacji kolizji zostaną przebudowane linie 110 kV S-397, S-314 i S-314A.

Odnosnie miejskiej sieci ciepłowniczej:

W planach rozwoju Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej SA w Bogatyni na lata 2010-2012 m.in. wykazano zadania inwestycyjne:

- wymiana sieci przy ul. Paderewskiego wykonanej w technologii tradycyjnej na sieć preizolowaną;

- wykonanie analizy techniczno-ekonomicznej ucieplwienia oraz projektu sieci ciepłej rejonów: ul. Turowskiej, ul. Zygmuntowska / Pastwiskowa, ul. Wyspiańskiego, ul. Kilińskiego / Śmiałej / Piastowskiej / Przodowników Pracy, ul. Głównej, ul. Kościuszki / Słowackiego;

- montaż liczników energii ciepłej i regulatorów różnicy ciśnień (odczep KWB Turów);

- modernizacja węzłów ciepłych – osiedle 25-lecia (wymiana wymiennika JAD wraz z instalacją);

- zakup liczników ciepła i urządzeń kontrolno-pomiarowych na nowe odbiory oraz na potrzeby zadania ucieplwienia rejonów: ul. Dymitrowa / Krakowskiej / Opolowskiej;

- budowa sieci i przyłączy ciepłych w rejonie ul. Turowskiej, ul. Zygmuntowska / Pastwiskowa, ul. Wyspiańskiego, ul. Kilińskiego / Śmiałej / Piastowskiej / Przodowników Pracy;

(akta kontroli str. 92-323)

W *Założeniach* stwierdzono również, że rola Miasta i Gminy Bogatynia, jako odpowiedzialnego za zaopatrzenie w nośniki energii na swoim terenie, powinna przejawiać się w koordynowaniu działań dla zapewnienia odbiorcom akceptowalnych warunków ekonomicznych zaopatrzenia w ciepło, a w pozostałym zakresie do najważniejszych zadań należało zaliczyć działania związane z likwidacją tzw. niskiej emisji poprzez wspieranie działań modernizacyjnych przestarzałych ogrzewań węglowych znajdujących się głównie w gospodarstwach domowych, a także działania związane z termomodernizacją i wspomaganiem termomodernizacji zasobów budowlanych z terenu miasta i gminy.

(akta kontroli str. 64-65, 77-78)

Gmina Bogatynia nie posiadała aktualnych³⁰ planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych prowadzących działalność na terenie gminy.

Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia wyjaśnił, że z uwagi na to, iż Projekt założeń był sporządzany w roku 2010, a więc w roku, w którym Bogatynię nawiedziła powódź, przez następne lata zarówno Gmina, jak i przedsiębiorstwa energetyczne były zaangażowane w odtwarzanie zniszczonej w jej wyniku infrastruktury. Podczas aktualizacji Projektu (co nastąpi najprawdopodobniej w 2020 r.) Gmina wystąpi o aktualne plany rozwoju przedsiębiorstw energetycznych

(akta kontroli str. 324-333)

³⁰ Wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli NIK.

W myśl art. 19 ust. 5 *ustawy Prawo energetyczne*, projekt założeń podlega opiniowaniu przez samorząd województwa w zakresie koordynacji współpracy z innymi gminami oraz w zakresie zgodności z polityką energetyczną państwa. Zarząd Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr 243/IV/11 z dnia 8 lutego 2011 r. w sprawie wydania opinii dla opracowania pt. „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia” zaopiniował pozytywnie przedmiotowy dokument w zakresie koordynacji współpracy z innymi gminami oraz w zakresie zgodności z polityką energetyczną państwa.

(akta kontroli str. 324-333, 341)

Stosownie do art. 19 ust. 6 *ustawy Prawo energetyczne*, Projekt założeń wyklada się do publicznego wglądu na okres 21 dni, powiadamiając o tym w sposób przyjęty zwyczajowo w danej miejscowości.

Projekt założeń został wyłożony do publicznego wglądu w siedzibie UMiG w terminie od dnia 20 stycznia do dnia 9 lutego 2011 r. Zawiadomienie o udostępnieniu dokumentu na okres 21 dni zostało zamieszczone na stronie internetowej Gminy Bogatynia³¹ oraz na tablicy ogłoszeń UMiG.

(akta kontroli str. 324-333)

Na etapie uzgodnień Projektu założeń do UMiG nie wpłynęły żadne wnioski, zastrzeżenia ani uwagi, na podstawie art. 19 ust. 7 *ustawy Prawo energetyczne*.

(akta kontroli str. 324-333)

Założenia do Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe zawierały wszystkie elementy, wymagane art. 19 ust. 3 *ustawy Prawo energetyczne*³², tj. określały:

- ocenę stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
- przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych;
- możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem energii elektrycznej i ciepła wytwarzanych w odnawialnych źródłach energii, energii elektrycznej i ciepła użytkowego wytwarzanych w kogeneracji oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych;
- zakres współpracy z innymi gminami.

Ww. Założenia do planu nie określały możliwości stosowania środków poprawy efektywności energetycznej w rozumieniu art. 6 ust. 2 *ustawy o efektywności energetycznej*, ponieważ wymóg ten powstał w dniu 1 stycznia 2012 r., tj. już po zatwierdzeniu Założeń do planu przez RMB.

(akta kontroli str. 92-323)

W badanym okresie 2015 – 2019 (I pół.) mieszkańcy Gminy Bogatynia złożyli łącznie 574 wnioski o przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej do PEC (bezpośrednio do przedsiębiorstwa lub poprzez UMiG), z czego zrealizowano 365 wniosków (64%).

³¹ www.bip.bogatynia.pl

³² Według stanu na dzień uchwalenia Założeń do Planu przez RMB, tj. 29 marca 2011 r.

Główne przyczyny niezrealizowania wniosków mieszkańców to: brak ekonomicznego uzasadnienia do przyłączenia ze względu na odległość od sieci lub rozproszoną zabudowę – ok. 50%, wnioski z obszarów nieusieciowionych (okoliczne wsie) - ok. 5%, brak przygotowania wnioskodawcy (brak gotowości instalacji wewnętrznej do odbioru ciepła, sytuacja finansowa odbiorcy) – ok. 20%, brak środków finansowych (PEC, Gmina) – ok. 25%.

(akta kontroli str. 324-333)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W przedstawionym powyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niedokonaniu od marca 2011 r. aktualizacji *Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia*, co było niezgodne z art. 19 ust. 2 ustawy *Prawo energetyczne*, który nakładał obowiązek jego aktualizacji co najmniej raz na trzy lata. Z tego powodu *Założenia* nie uwzględniały elementów wymaganych po zmianach treści art. 19 ust. 1 ustawy *Prawo energetyczne*, np. nie określały środków poprawy efektywności energetycznej. Nie były również spójne w zakresie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego z pozostałymi dokumentami strategicznymi opracowanymi przez Gminę po 2011 r.

Aktualnie urzędujący³³ Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia nie był w stanie wyjaśnić przyczyn niedokonania przez Gminę aktualizacji *Projektu założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*, uzasadniając to krótkim okresem sprawowania przez siebie urzędu burmistrza.

(akta kontroli str. 324-333)

1.3 Opracowanie planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe

Opis stanu
faktycznego

W Gminie Bogatynia nie przeprowadzono weryfikacji lub monitoringu zgodności uchwalonych przez RMB w dniu 29 marca 2011 r. *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* z planami rozwoju właściwych przedsiębiorstw energetycznych.

(akta kontroli str. 324-333)

Zatwierdzone przez RMB w dniu 29 marca 2011 r. *Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* nie zostały przekazane do przedsiębiorstw energetycznych³⁴ prowadzących działalność na terenie gminy Bogatynia. Co prawda autorzy dokumentu³⁵ zasięgnęli informacji we właściwych przedsiębiorstwach energetycznych odnośnie ich planów rozwoju, jednakże nie przekazano im ostatecznej wersji dokumentu, tj. gminnych założeń (wytycznych) do ich planów energetycznych.

(akta kontroli str. 324-333, 342-759)

Z informacji przedstawionych przez przedsiębiorstwa energetyczne³⁶ działające na terenie gminy Bogatynia wynikało, że *Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* były spójne

³³ Od dnia 21 listopada 2018 r.

³⁴ TAURON Dystrybucja S.A., PKP Energetyka S.A., Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.

³⁵ Zespół ekspertów zewnętrznych.

³⁶ Polskie Sieci Energetyczne S.A., TAURON Dystrybucja S.A., PKP Energetyka S.A., Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Bogatyni.

z planami energetycznymi tych przedsiębiorstw, obowiązującymi na dzień przyjęcia *Założeń* przez RMB.

(akta kontroli str. 1922-1937)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W przedstawionym powyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nie przeprowadzeniu przez Gminę Bogatynia weryfikacji lub monitoringu zgodności uchwalonych przez RMB w dniu 29 marca 2011 r. *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* z planami rozwoju właściwych przedsiębiorstw energetycznych, co zdaniem NIK świadczyło o nierzetelnym wykonywaniu przez Gminę Bogatynia obowiązków zapisanych w art. 18-20 *ustawy Prawo energetyczne*.

Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia nie był w stanie wyjaśnić przyczyn tej sytuacji.

(akta kontroli str. 324-333)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność Gminy Bogatynia w skontrolowanym obszarze. Gmina Bogatynia co prawda przygotowała *Projekt oraz Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* w wymaganym terminie do dnia 12 marca 2012 r., jednakże od tego czasu nie zaktualizowała przedmiotowych dokumentów. Ponadto nie zapewniono systemu bieżącego monitoringu planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych, w tym analizy ich zgodności z *Założeniami do planu zaopatrzenia*. Brak systematycznej analizy w powyższym zakresie nie pozwalał Burmistrzowi Miasta i Gminy Bogatynia na stwierdzenie, czy plany rozwoju przedsiębiorstw energetycznych uwzględniają realizację *Założeń*, a tym samym czy istnieje potrzeba podjęcia działań zaradczych określonych w art. 20 ust. 1 *ustawy Prawo energetyczne*.

OBSZAR

2. Kształtowanie polityki energetycznej gminy

2.1 Spójność w zakresie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego pomiędzy Założeniami do Planu Zaopatrzenia a strategicznymi dokumentami określającymi politykę rozwoju Gminy oraz obowiązującymi na terenie Gminy programami ochrony powietrza

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na czas opracowania *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta i gminy Bogatynia*³⁷, dokumentami planistycznymi i programowymi, których założenia i ustalenia uwzględniono w przedmiotowych *Założeniach* były:

- 1) Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Bogatynia (listopad 2009 r.³⁸);
- 2) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia (sierpień 2002 r.³⁹);
- 3) Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Bogatynia na lata 2006-2014 (lipiec 2006 r.⁴⁰);

³⁷ Przyjęcie dokumentu przez RMB w dniu 29 marca 2011 r.

³⁸ Załącznik do Uchwały nr LXIV/381/2010 RMB z dnia 15 lutego 2010 r.

³⁹ Uchwała nr XLVIII/347/2002 RMB z dnia 5 sierpnia 2002 r.

⁴⁰ Załącznik do Uchwały nr XXXVI/312/06 RMB z dnia 4 lipca 2006 r.

- 4) Program Rewitalizacji Obszaru Miejskiego Bogatyni na lata 2005-2013 (lipiec 2005 r.⁴¹);
- 5) Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Bogatyni na lata 2009-2013 (maj 2009 r.⁴²);
- 6) Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bogatynia na lata 2005-2012 (wrzesień 2005⁴³);
- 7) Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Bogatynia na lata 2009-2014;
- 8) Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Bogatynia na lata 2007-2014 (listopad 2007 r.⁴⁴).

(akta kontroli str. 92-323)

W przyjętych przez RMB *Założeniach* m.in. uwzględniono wskazane w powyższych dokumentach:

- kierunki zagospodarowania przestrzennego, określone w obowiązujących dokumentach w zakresie planowania przestrzennego;
- wymogi wynikające z planu rozwoju lokalnego;
- cele i kierunki działań wskazane w dokumentach określających politykę rozwoju w Gminie oraz innych planach i programach;
- oceny stanu aktualnego i przewidywane zmiany zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
- przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła i energii elektrycznej;
- zagrożenia dla środowiska spowodowane źródłami wytwarzania energii elektrycznej.

(akta kontroli str. 92-323)

W okresie objętym kontrolą następujące obowiązujące w Gminie Bogatynia dokumenty strategiczne, wymagane przepisami prawa, uwzględniały uwarunkowania dotyczące lokalnego bezpieczeństwa energetycznego:

- 1) „Strategia Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2014-2020”, przyjęta uchwałą nr XCV/1191/14 RMB z dnia 30 października 2014 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2014-2020. W przedmiotowej „Strategii ...” w celu operacyjnym (04) „*Rozwój infrastruktury technicznej*” założono rozwój systemu ciepłownictwa, a w celu operacyjnym (013) „*Rozwój systemów ochrony powietrza*” założono poprawę jakości powietrza atmosferycznego.

(akta kontroli str. 760-899)

- 2) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte uchwałą nr LV/459/17 RMB z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia. W dokumencie tym m.in. określono obszary przeznaczone do instalacji urządzeń OZE oraz zamieszczono informacje dotyczące planów rozbudowy sieci elektroenergetycznej oraz miejskiej sieci energetyki cieplnej.⁴⁵

⁴¹ Załącznik do Uchwały nr XXIX/244/05 RMB z dnia 27 września 2005 r.

⁴² Załącznik do Uchwały nr XLVII/319/09 RMB z dnia 26 czerwca 2009 r. (ze zm.).

⁴³ Załącznik nr 1 do Uchwały XXIX/245/05 z dnia 27 września 2005 r.

⁴⁴ Załącznik do Uchwały nr XVIII/143/07 RMB z dnia 29 listopada 2007 r. (ze zm.).

⁴⁵ Informacje aktualne na dzień sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia, tj. 28 marca 2017 r.

W przedmiotowym Studium m.in. wskazano kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Bogatynia, w tym kierunki rozwoju infrastruktury technicznej. Odnośnie systemu elektroenergetycznego zapisano, że przewiduje się dostawę energii elektrycznej z sieci i urządzeń przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłem i dystrybucją energii zgodnie z *ustawą Prawo energetyczne*, a także z uwzględnieniem następujących urządzeń:

- linii elektroenergetycznych dystrybucyjnych 110 kV i 20 kV;
- rozdzielni 110/20 kV i stacji transformatorowych;
- linii elektroenergetycznych nN (kablowych) z przyłączeniami.

Przyjęto, że przewiduje się trwałą adaptację oraz modernizację i przebudowę zlokalizowanych na terenie miasta i gminy rozdzielni 110/20 kV, R-312, R-394, R-396 - zasilających miasto oraz rozdzielni R-313, R-314 – zasilających Kopalnię Węgla Brunatnego Turów, a także linii 110 kV oraz systemu linii 20kV i stacji transformatorowych. Dodatkowo przewiduje się budowę nowej linii elektroenergetycznej 110 kV wraz z rozdzielnią 110/20 kV dla obsługi południowej części gminy. Ustala się dalszą sukcesywną rozbudowę systemu linii 20kV i stacji transformatorowych, zgodnie z przyjętą w studium rozbudową układu przestrzennego miasta i poszczególnych jednostek osadniczych. Uznaje się jednocześnie za niezbędne realizację linii 20 kV jako linii kablowych w obrębie terenów zabudowanych i przewidzianych do zabudowy, w tym istniejących odcinków linii kolidujących z projektowanymi przedsięwzięciami. Dodatkowym elementem systemu będą sieci i urządzenia związane z obsługą obiektów telekomunikacyjnych oraz sterowania.

Odnośnie elektroenergetycznych sieci przesyłowych wskazano, że dopuszcza się możliwość modernizacji istniejących linii 400kV i 220kV oraz przebudowę istniejących linii elektroenergetycznych o napięciu 220 kV na linie o napięciu 400 kV, względnie na linie wielotorowe i wielonapięciowe. Przewiduje się również budowę nowych i adaptację istniejących linii wysokiego napięcia do przesyłu energii wyprodukowanej przez instalacje służące produkcji energii elektrycznej z OZE.

Odnośnie zaopatrzenia w ciepło gminy Bogatynia zapisano, że dopuszcza się dalszą sukcesywną rozbudowę systemu zaopatrzenia w ciepło, zgodnie z przyjętą w studium rozbudową układu przestrzennego miasta. Dopuszcza się na obszarze miasta lokalizację wszelkich sieci ciepłowniczych obsługujących istniejącą i projektowaną zabudowę. Dla części miasta nieobsługiwanego systemem zbiorowego zaopatrzenia w ciepło przewiduje się utrzymanie lokalnych, dotychczas funkcjonujących kotłowni na paliwo stałe. Nie przewiduje się natomiast realizacji zbiorowego systemu zaopatrzenia w ciepło dla jednostek osadnictwa wiejskiego. Gospodarstwa domowe oraz instytucje i podmioty gospodarcze / przedsiębiorstwa – nieobsługiwane z sieci i urządzeń zbiorowego systemu zaopatrzenia w ciepło – będą obsługiwane indywidualnymi instalacjami grzewczymi, funkcjonującymi w oparciu o paliwo stałe, gaz płynny, olej opałowy i energię elektryczną oraz energię z OZE.

(akta kontroli str. 900-1065)

Gmina Bogatynia posiadała ponadto „Program ochrony środowiska dla miasta i gminy Bogatynia na lata 2005-2012”, przyjęty uchwałą nr XXIX/245/05 RMB z dnia 27 września 2005 r. w sprawie uchwalenia „Programu ochrony środowiska dla miasta i gminy Bogatynia na lata 2005-2012” oraz „Planu gospodarki odpadami dla miasta i gminy Bogatynia na lata 2005-2012”. Jednakże Gmina Bogatynia nie posiadała dla badanego okresu programu ochrony środowiska dla miasta i gminy Bogatynia, stosownie do art. 17 ust. 1 *ustawy Prawo ochrony środowiska*.

(akta kontroli str. 1619-1913)

W analizowanym okresie na terenie województwa dolnośląskiego (strefa dolnośląska) obowiązywał „Program ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego”, przyjęty uchwałą nr XLVI/1544/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego. Wskazany powyżej POP zakładał m.in. realizację zadań związanych z:

- obniżeniem emisji z ogrzewania indywidualnego - w ramach realizacji programu ograniczenia niskiej emisji (PONE) podłączenie do sieci ciepłowniczej lub wymianę na ogrzewanie nisko- lub bezemisyjne (gazowe, elektryczne) mieszkań ogrzewanych indywidualnie (głównie piecami węglowymi) w zabudowie jednorodzinnej i wielorodzinnej;
- podłączeniem do sieci ciepłowniczej – systematyczne podłączanie do sieci.

(akta kontroli str. 1163)

W Gminie Bogatynia funkcjonował również system wspierający rozwój OZE poprzez finansowe wsparcie instalacji kolektorów słonecznych, wprowadzony uchwałą nr XXXI/288/12 RMB z dnia 8 lutego 2012 r. w sprawie ustalenia trybu postępowania o udzielenie dotacji dla osób fizycznych i prawnych na pokrycie kosztów zakupu i montażu kolektorów słonecznych na terenie gminy Bogatynia. W latach 2015-2018 Gmina Bogatynia zawarła ogółem 44 umów dotacji na łączną kwotę 135 000 zł⁴⁶.

(akta kontroli str. 1243-1246)

Ponadto, w Gminie Bogatynia w okresie objętym kontrolą obowiązywały także inne dokumenty, które zawierały uwarunkowania dotyczące lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, np. „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej z elementami Planu Mobilności Miejskiej dla Miasta i Gminy Bogatynia”, przyjęty uchwałą nr XXIX/208/16 RMB z dnia 26 lutego 2016 r.⁴⁷

Główny strategiczny cel ww. Planu został zdefiniowany jako „Poprawa jakości powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Bogatynia poprzez dążenie do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020”. W przyjętym przez RMB dokumencie wskazano również cele szczegółowe:

- zmniejszenie emisji CO₂ do roku 2020 w stosunku do wielkości emisji wyznaczonej dla roku bazowego (2014 r.);
- zmniejszenie zużycia energii finalnej do roku 2020 w stosunku do wielkości emisji wyznaczonej dla roku bazowego;
- zwiększenie do roku 2020 udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

W ww. Planie wskazano kierunki działań niezbędnych do osiągnięcia przyjętych celów:

- modernizacja kotłowni oraz prowadzenie działań termomodernizacyjnych w obiektach użyteczności publicznej;
- kontynuowanie systemu zachęt finansowych do wymiany/modernizacji systemów grzewczych w budynkach na terenie Gminy Bogatynia;
- modernizacja lokalnych źródeł ciepła – wymiana niskosprawnych kotłów na kotły ekologiczne;

⁴⁶ Dotacja do każdej umowy wyniosła 3 000 zł.

⁴⁷ Oszacowany efekt energetyczny i ekologiczny planowanych działań. Potencjał wykorzystania OZE w Gminie Bogatynia. Wyniki bazowej inwentaryzacji źródeł ciepła i energii elektrycznej (2014 r.).

- zwiększenie udziału z odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym Gminy – montaż instalacji kolektorów słonecznych, instalacja pomp ciepła, paneli fotowoltaicznych w sektorze publicznym, mieszkaniowym i usługowo-przemysłowym;
- wspomaganie wprowadzania nowych technologii, modernizacji lub nowych inwestycji prowadzonych przez podmioty gospodarcze na terenie Gminy poprzez usuwanie barier administracyjnych, pomoc w uzyskaniu środków finansowych, uzyskanie wymaganych decyzji administracyjnych;
- zastosowanie energooszczędnych źródeł oświetlenia ulic.

W przedmiotowym dokumencie zamieszczono wykaz działań do realizacji:

1) Przedsięwzięcia obligatoryjne:

- przedsięwzięcia inwestycyjne (89) w sektorze użytkowników energii: użyteczność publiczna, mieszkalnictwo, oświetlenie budynków mieszkaniowych, transport;
- przedsięwzięcia nieinwestycyjne (16):
 - przedsięwzięcia edukacyjne w sektorze użytkowników energii: użyteczność publiczna, mieszkalnictwo, przemysł i usługi, transport;
 - przedsięwzięcia administracyjne w sektorze użytkowników energii: użyteczność publiczna, mieszkalnictwo;
 - przedsięwzięcia inne w sektorze użytkowników energii: transport.

2) Przedsięwzięcia fakultatywne:

- przedsięwzięcia inwestycyjne (4) w sektorze użytkowników energii: użyteczność publiczna, usługi i przemysł, oświetlenie uliczne.

(akta kontroli str. 1248-1354)

Wskazane powyżej działania związane z dokumentami strategicznymi i programowymi nie zostały uwzględnione w obowiązujących „Założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia”, gdyż powstały już po uchwaleniu tego dokumentu (29 marca 2011 r.), a stosowne jego aktualizacje nie zostały przez Gminę Bogatynia zrealizowane.

Stwierdzona
nieprawidłowość

W przedstawionym powyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia nie sporządził, a Rada Miejska w Bogatyni nie uchwaliła do końca 2016 r. programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bogatynia. Zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz o zmianie innych ustaw⁴⁸, w przypadku gdy program ochrony środowiska został uchwalony przed dniem wejścia w życie tej ustawy (tj. 5 września 2014 r.) zachowywał ważności na czas na jaki został uchwalony, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2016 r. „Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Bogatynia na lata 2005-2012” został uchwalony 27 września 2005 r., tj. przed dniem wejścia w życie powyższej ustawy i z godnie z art. 17 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia powinien sporządzić, a Rada Miejska w Bogatyni powinna uchwalić (art. 18 ust. 1 ustawy Prawa ochrony środowiska) do końca 2016 r. nowy programu ochrony środowiska.

Aktualnie urzędujący⁴⁹ Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia nie był w stanie wyjaśnić przyczyn nieopracowania programu ochrony środowiska dla Gminy

⁴⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1101. Ustawa weszła w życie z dnia 5 września 2014 r.

⁴⁹ Od dnia 21 listopada 2018 r.

Bogatynia na lata 2015-2019, uzasadniając to krótkim okresem sprawowania przez siebie urzędu burmistrza.

(akta kontroli str. 1164-1173)

2.2 System monitorowania realizacji Założeń do Planu Zaopatrzenia

Opis stanu faktycznego

W *Założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* nie określono mierników osiągania zakładanych celów w zakresie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto w Gminie Bogatynia w okresie objętym kontrolą nie prowadzono monitoringu realizacji przyjętych Założeń.

(akta kontroli str. 1376-1410)

Stwierdzona nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym powyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprzewodzeniu monitoringu przyjętych 29 marca 2011 r. *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia*. Zdaniem NIK świadczyło to o nierzetelnym wykonywaniu przez Gminę Bogatynia obowiązków zapisanych w art. 18-20 *ustawy Prawo energetyczne*.

Aktualnie urzędujący⁵⁰ Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia nie był w stanie wyjaśnić przyczyn nie opracowania przez Gminę Bogatynia systemu monitoringu *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia*, uzasadniając to krótkim okresem sprawowania przez siebie urzędu burmistrza.

(akta kontroli str. 1376-1410)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działanie Gminy Bogatynia w skontrolowanym obszarze. Gmina Bogatynia nie opracowała zasad monitorowania *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia*. Nie monitorowano również przyjętych *Założeń* w żaden inny sposób, wskutek czego Gmina Bogatynia nie miała wiedzy o stanie ich realizacji. Ponadto Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia nie opracował programu ochrony środowiska dla Gminy Bogatynia na okres podlegający kontroli.

OBSZAR

3. Działania w zakresie zapewnienia dostępności energii elektrycznej, ciepła i gazu

3.1 Zadania w zakresie zwiększenia dostępności energii elektrycznej, ciepła i paliw gazowych

Opis stanu faktycznego

W *Założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* (2011 r.) zamieszczono informację o planowanych do realizacji działaniach⁵¹ w zakresie zapewnienia dostępności energii elektrycznej i energii cieplnej przez przedsiębiorstwa energetyczne prowadzące działalność na terenie Gminy Bogatynia, co zostało już przedstawione w pkt 1.2. W przedmiotowym dokumencie wskazano również kierunki działań racjonalizacyjnych w zakresie użytkowania energii. W dokumencie tym nie zamieszczono jednakże informacji

⁵⁰ Od dnia 21 listopada 2018 r.

⁵¹ W latach 2010-2012.

dotyczących systemu monitoringu realizacji przedmiotowych działań w zakresie energetyki lokalnej.

(akta kontroli str. 92-323)

Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia wskazał zadania, jakie w analizowanym okresie zrealizowała Gmina Bogatynia⁵² w zakresie zwiększenia dostępności energii ciepłej (zadania wykonywane na bieżąco, bez opracowania planów rozwojowych), i tak:

- 1) w 2015 r. - podłączono do sieci ciepłowniczej budynek OSP przy ul. Zygmuntowskiej w Bogatyni.
 - 2) w 2016 r. - podłączono do sieci ciepłowniczej 4 budynki w Bogatyni, przy ul. Krzywej 3, przy ul. Białogórskiej 12, przy ul. Mari Skłodowskiej-Curie 13/2, przy ul. II Armii Wojska Polskiego 2.
 - 3) w 2017 r. – podłączono do sieci ciepłowniczej 4 budynki mieszkalne w Bogatyni, przy ul. Białogórskiej nr 1, 2, 3, 5.
 - 4) w 2018 r. – podłączono do sieci ciepłowniczej budynek mieszkalny przy ul. Dębowej 2A/2B oraz rozbudowano sieć ciepłowniczą wraz z przyłączami do 21 budynków mieszkalnych w obrębie ul. Marii Skłodowskiej-Curie, ul. Generała Emila Fieldorfa „Nila” oraz ul. Opolowskiej.
 - 5) w 2019 r. (I pół.) – wykonano dokumentację projektową dotyczącą rozbudowy sieci ciepłowniczej w Bogatyni w obrębie osiedla przy ul. Krakowskiej i ul. Aleksandra Puszkina wraz z przyłączeniem do sieci 74 budynków mieszkalnych.
- Powyższe zadania zostały zrealizowane przez spółkę komunalną PEC na zlecenie Gminy Bogatynia.

(akta kontroli str. 1376-1410)

Ponadto PEC na lata 2014-2019 planował realizację zadań inwestycyjnych na łączną kwotę 3 680,0 tys. zł. W 2014 r. planowano budowę sieci i przyłączy do obiektów przy jednej ulicy w Bogatyni, w 2015 r. w rejonie czterech ulic (840,0 tys. zł), w 2016 r. w rejonie pięciu ulic (1 500,0 tys. zł), w 2017 r. w rejonie dwóch ulic (260,0 tys. zł) i w 2018 r. w rejonie czterech ulic (900,0 tys. zł). Realizacja zadań inwestycyjnych miała nastąpić pod warunkiem pozytywnego wyniku analizy techniczno-ekonomicznej i po podpisaniu umów wstępnych o przyłączenie przez właścicieli obiektów. PEC⁵³ w latach 2014-2018 w ramach inwestycji własnych zrealizował na terenie Gminy Bogatynia następujące przedsięwzięcia:

- 1) w latach 2014-2015 – projekt oraz budowa sieci i przyłączy sieci ciepłowniczych do obiektów przy ul. Kochanowskiego 2, 4, 6, 8, 10 w Bogatyni⁵⁴.
- 2) w latach 2014-2015 – projekt oraz budowa sieci i przyłączy sieci ciepłowniczych do obiektów przy ul. Cichej, ul. Mickiewicza, ul. Parkowej, ul. Spacerowej, ul. Dębowej, ul. Konrada, ul. Ogrodowej w Bogatyni⁵⁵.
- 3) w latach 2015-2016 – projekt oraz budowa sieci i przyłączy sieci ciepłowniczych do obiektów przy ul. Turowskiej 40, 73 i 77 w Bogatyni⁵⁶.
- 4) w latach 2015-2017 - projekt oraz budowa sieci i przyłączy sieci ciepłowniczych do obiektów przy ul. Kilińskiego, ul. Kochanowskiego, ul. Śmiałej, ul. Piastowskiej, ul. Przodowników Pracy w Bogatyni⁵⁷.

⁵² Jako inwestor. Dotyczy części miejskiej sieci ciepłowniczej będącej własnością Gminy Bogatynia.

⁵³ Jako inwestor. Dotyczy części miejskiej sieci ciepłowniczej będącej własnością PEC.

⁵⁴ Zadanie ujęte w Planie Rozwoju PEC na lata 2013-2015 na 2014 r.

⁵⁵ Zadanie ujęte w Planie Rozwoju PEC na lata 2013-2015 na 2014/2015 r.

⁵⁶ Zadanie ujęte w Planie Rozwoju PEC na lata 2013-2015 na 2013 r.

⁵⁷ Zadanie ujęte w Planie Rozwoju PEC na lata 2016-2018 na 2016 r.

5) w 2016 r. – budowa przyłącza sieci ciepłowniczej do nieruchomości przy ul. Wspólnej 7a w Bogatyni⁵⁸.

(akta kontroli str. 342-345)

Tauron Dystrybucja S.A. planował w latach 2015-2019 na terenie Gminy zrealizować 109 zadań na łączną kwotę 21 590,6 tys. zł. Zrealizowano 19 zadań na kwotę 9 722,3 tys. zł (45,0 % planu), w tym zadania związane z przyłączeniem nowych odbiorców (na nN) na kwotę 1 925,5 tys. zł, zadania związane z modernizacją i kablowaniem sieci nN na kwotę 981,8 tys. zł oraz zadanie związane z przebudową sieci elektroenergetycznej w związku z zamierzeniami inwestycyjnymi innego podmiotu na kwotę 5 033,9 tys. zł. Niezrealizowane zadania dotyczyły przede wszystkim modernizacji i przebudowy sieci nn.

(akta kontroli str. 476-593)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W przedstawionym powyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że w *Założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* (2011 r.) nie zamieszczono informacji dotyczących systemu monitoringu realizacji działań przedsiębiorstw energetycznych w zakresie energetyki lokalnej, wskutek czego Gmina nie miała aktualnej wiedzy dotyczącej realizacji planów rozwoju tych przedsiębiorstw. Zdaniem NIK świadczyło to o nierzetelnym wykonywaniu przez Gminę Bogatynia obowiązków zapisanych w art. 18-20 *ustawy Prawo energetyczne*, w szczególności odnośnie planowania energetycznego.

Aktualnie urzędujący Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia nie był w stanie wyjaśnić przyczyn takiego stanu rzeczy.

(akta kontroli str. 1376-1378)

OCENA CZĄSTKOWA

W *Założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* nie zamieszczono informacji dotyczących systemu monitoringu realizacji działań przedsiębiorstw energetycznych w zakresie energetyki lokalnej. Stan ten jest o tyle istotny, że Gmina Bogatynia jest współwłaścicielem miejskiej sieci ciepłowniczej (44,9%), dla której części nie są sporządzane plany rozwoju, a rozbudowa odbywa się na bieżąco w związku z pojawieniem się stosownych potrzeb (wnioski mieszkańców) oraz w ramach posiadanych przez Gminę środków finansowych.

OBSZAR

4. Działania w zakresie zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko procesów zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe

Opis stanu
faktycznego

Zadania planowane do realizacji w PGN podzielono na obligatoryjne, dla których środki na realizację miały zostać zabezpieczone w znacznej części w budżecie Gminy i wpisane do Wieloletniej Prognozy Finansowej oraz działania fakultatywne, których realizacja miała zostać podjęta dopiero po pozyskaniu na nie zewnętrznych środków finansowych i wpisaniu w Wieloletnią Prognozę Finansową w dalszej perspektywie czasowej. Ponieważ zadania obligatoryjne zawarte w PGN były

⁵⁸ Zadanie ujęte w Planie Rozwoju PEC na lata 2016-2018 na 2016 r.

zbieżne z zadaniami do realizacji określonymi w POP. Przebieg realizacji poszczególnych zadań obligatoryjnych był następujący:

1. Termomodernizacja w latach 2015-2020 obiektów oświatowych i innych budynków użyteczności publicznej. W harmonogramie nie wskazano konkretnych obiektów i wysokości zaplanowanych środków finansowych. Wykonano termomodernizację Zespołu Szkół Podstawowych i Gimnazjum w Poprajowie.
2. Termomodernizacja w latach 2016-2020 budynków ujętych w rejestrze zabytków (objętych ochroną konserwatorską). W harmonogramie nie wskazano konkretnych obiektów i wysokości zaplanowanych środków finansowych. Wykonano termomodernizację czterech budynków.
3. Termomodernizacja w latach 2015-2016 za kwotę 2 067,0 tys. zł obiektu w Sienawce (przy ul. Rolniczej 25). Zadanie nie zostało zrealizowane.
4. Termomodernizacja w latach 2015-2020 za kwotę 8 000,0 tys. zł Zespołu Szkół z Oddziałami Integracyjnymi. Realizacja zadania nie została rozpoczęta.
5. Wsparcie w latach 2015-2016 przebudowy i modernizacji Szpitala Gminnego. Realizacja zadania była zaawansowana w 30 %.
6. Termomodernizacja w latach 2015-2020: przychodni przy ul. Wyczółkowskiego, Gimnazjum nr 1 i Gimnazjum nr 2. Realizacja zadań nie została rozpoczęta.
7. Termomodernizacja w latach 2015-2020 budynków mieszkalnych będących w zasobach Gminy. W harmonogramie nie wskazano konkretnych obiektów i wysokości zaplanowanych środków finansowych. Wykonano termomodernizację czterech budynków.
8. Termomodernizacja (21 budynków) oraz wykonanie niezależnego ogrzewania w latach 2015-2020 w budynkach należących do Spółdzielni Mieszkaniowej w Bogatyni. Zaplanowano wykonanie łącznie 33 zadania. Dla 22 zadań określono wysokość środków finansowych w kwocie 5 680,0 tys. zł. Zrealizowano pięć zadań (dotyczących termomodernizacji), a rozpoczęcie realizacji trzech kolejnych planowano na listopad 2019 r.
9. Rewitalizacja w latach 2015-2016 za kwotę 1 900,0 tys. zł Centrum Bogatyni – Etap I. Zadanie nie zostało zrealizowane.
10. Rozbudowa w latach 2016-2020 Zalewu – budowa basenu otwartego z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Nie rozpoczęto realizacji zadania.
11. Rewitalizacja w latach 2016-2020 sześciu domów mieszkalnych wielorodzinnych. Przeprowadzono rewitalizację pięciu obiektów.
12. Modernizacja w latach 2015-2016 obiektu po byłym klubie „Bolero” oraz modernizacja obiektu przy ul. M. Skłodowskiej-Curie. Zmodernizowano jeden obiekt.
13. Wymiana w latach 2015-2020 starych pieców węglowych na nowoczesne gazowe lub inne ekologiczne w budynkach użyteczności publicznej. Nie rozpoczęto realizacji zadania.
14. Uciepłownienie w latach 2015-2020 miasta Bogatynia poprzez rozbudowę sieci ciepłowniczej wraz z przyłączeniem budynków do sieci PEC. Zadanie zrealizowano w 50 %. Wykonano sieć ciepłowniczą do budynków mieszkalnych położonych przy czterech ulicach⁵⁹ (ilość przyłączy 61 szt., długość sieci 2 144 m.) oraz trzy przyłącza ciepłownicze do budynków użyteczności publicznej a także w jednym budynku wykonano wewnętrzną instalację c.o.

⁵⁹ Komuny Paryskiej, Francuskiej, Krętej i Wesołej w Bogatyni.

i c.w.u. W ramach własnych środków Gmina w 2018 r. zrealizowała zadanie dotyczące budowy sieci ciepłowniczej z przyłączeniami do budynków przy trzech ulicach w Bogatyni⁶⁰. W ramach inwestycji wykonano sieć dwuprzewodową o długości 613 m. do 18 budynków. Ponadto w latach 2016-2017 następowała wymiana kotłów węglowych poprzez rozbudowę sieci ciepłowniczej wraz z przyłączeniami do budynków mieszkalno-usługowych⁶¹. W dniu 13 czerwca 2019 r. Gmina uzyskała pozwolenie na budowę sieci ciepłowniczej z rur preizolowanych wraz z przyłączami do budynków mieszkalnych znajdujących się przy pięciu ulicach⁶² w ilości 74 przyłączy. Nie zrealizowano w latach 2017-2018 za kwotę 1 160,0 tys. zł (ze środków PEC) projektu oraz budowy sieci i przyłączy do obiektów przy sześciu ulicach⁶³ w Bogatyni.

15. Stworzenie w latach 2016-2020 systemu zachęt finansowych do wymiany wymienników ciepła w budynkach mieszkalnych oraz wymiana starych pieców węglowych na nowoczesne, ekologiczne, montaż OZE. W latach 2017-2018 Gmina podpisała umowy dotacji na wymianę źródła ciepła z 99 osobami na łączną kwotę 639,2 tys. zł⁶⁴. Dotacje na montaż kolektorów słonecznych udzielono 45 wnioskodawcom.

Jako zadanie obligatoryjne wskazano również wykonanie w 2018 r. i w 2020 r. raportu z realizacji PGN. Raport miał zawierać ogólne informacje o procesie wdrażania działań w ramach Planu, analizę sytuacji i opis uzyskanych efektów rzeczowych oraz (jeśli byłoby potrzebne) wyniki odpowiednich pomiarów. Gmina nie opracowała raportu w 2018 r.

Według wyjaśnień Burmistrza, w związku z objęciem stanowiska w listopadzie 2018 r. nie miał wiedzy odnośnie powodów niezrealizowania części przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach PGN.

(akta kontroli str. 1376-1410, 1914-1915)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Zaplanowane działania w zakresie zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko procesów zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe nie zostały dotychczas w pełni zrealizowane. Istnieje więc ryzyko nieosiągnięcia zakładanych efektów w postaci zmniejszenia emisji CO₂, zużycia energii, jej kosztów oraz zwiększenia wykorzystania OZE.

⁶⁰ M. Skłodowskiej-Curie, Generała Emila Fieldorfa Nila i Opolowskiej.

⁶¹ Ul.: Kochanowskiego, Kilińskiego, Śmiała, Przodowników Pracy, Piastowska, Dymitrowa, Krótka, obręb Zatonie.

⁶² M. Skłodowskiej-Curie, Puszkina, Opolowskiej, Listopadowej oraz Krakowskiej.

⁶³ Pastwiskowej, Zygmuntowskiej, Anny Jagiellonki, Stefana Batorego, Jana II Sobieskiego i Kazimierza Jagiellończyka.

⁶⁴ W ramach Programu ograniczenia niskiej emisji na obszarze województwa dolnośląskiego na terenie gminy Bogatynia w ramach wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

5. Działania w zakresie udziału klastrów energii w zapewnieniu lokalnego bezpieczeństwa energetycznego

5.1 Cel oraz zakres funkcjonowania klastra energii oraz rola Gminy w jego funkcjonowaniu

Opis stanu faktycznego

Na obszarze Gminy w kontrolowanym okresie funkcjonowały następujące dwa klastry energii:

1) Południowo-Zachodni Klaster Energii, powołany porozumieniem o ustanowieniu Południowo-Zachodniego Klastra Energii zawartym w dniu 25 września 2017 r. pomiędzy: Powiatem Zgorzeleckim, Gminą Bogatynia, Gminą Węgliniec, Gminą Pieńsk, Gminą Zawidów, PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. w Bełchatowie, PGE Energia Odnawialna S.A. w Warszawie, Polskie Pomidory S.A. w Zgorzelcu, Citronex I sp. z o.o. w Zgorzelcu, Przedsiębiorstwem Energetyki Ciepłej S.A. w Bogatyni, Przedsiębiorstwem Usługowo-Produkcyjnym ELTUR-SERWIS sp. z o.o. w Bogatyni, Przedsiębiorstwem Usługowo-Produkcyjnym TOP SERWIS sp. z o.o. w Bogatyni, MegaSerwis sp. z o.o. w Bogatyni, EPORE sp. z o.o. w Bogatyni, Przedsiębiorstwem Transportowo-Sprzętowym „Betrans” sp. z o.o. w Bełchatowie, ELBEST sp. z o.o. w Bełchatowie, Wielospecjalistycznym Szpitalem – Samodzielnym Publicznym Zespołem Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu, na czas nieokreślony.

Uzgodniono, iż klaster będzie prowadził swoją działalność na terenie powiatu zgorzeleckiego.

W porozumieniu o ustanowieniu klastra ustalono, iż rolą Gminy Bogatynia będzie odbiór energii elektrycznej i ciepła na potrzeby własne oraz realizacja inwestycji wpisujących się w cele i działania klastra, na które Gmina pozyska środki.

Cele działalności klastra zostały określone, jako:

- a) zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu, głównie w zakresie poprawy jakości zasilania, przeciwstawienie się powstającym zagrożeniom dla bezpieczeństwa energetycznego oraz opracowanie i wdrażanie skutecznych metod zapobiegania negatywnym skutkom tych zjawisk;
- b) zaspokojenie potrzeb energetycznych przedsiębiorców, instytucji i mieszkańców regionu;
- c) rozwój rozproszonych źródeł energii;
- d) rozwój produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji;
- e) poprawę jakości stanu powietrza poprzez zastąpienie indywidualnych kotłowni lokalną siecią ciepłowniczą lub zwiększeniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii w sektorze ciepłownictwa skutkujące zmniejszeniem „niskiej emisji”;
- f) zwiększenie i racjonalizacja wykorzystania zasobów lokalnych;
- g) zmniejszenie energochłonności gospodarki;
- h) zmniejszenie kosztów energii dla odbiorcy końcowego;
- i) aktywizację i rozwój społeczeństwa obywatelskiego ze względu na korzyści z zawarcia szerokiego porozumienia pomiędzy wszystkim uczestnikami klastra energii, w tym lokalnego biznesu, odbiorców indywidualnych i władz samorządowych;
- j) tworzenie nowych miejsc pracy;

k) stworzenie warunków do współdziałania wytwórców, konsumentów i prosumentów na rynku energii w celu zaspokojenia rosnącego zapotrzebowania na energię elektryczną w miejscowościach słabiej zurbanizowanych;

l) inicjowanie i podejmowanie działań, w tym procesów inwestycyjnych, innowacyjnych rozwiązań technologicznych, w szczególności innowacyjnych modeli wytwarzania, magazynowania i dystrybucji energii, z wykorzystaniem dostępnych lokalnie zasobów, z którego będą mogli korzystać partnerzy klastra, mieszkańcy oraz inne podmioty z regionu.

W porozumieniu nie zawarto harmonogramu czasowego dla klastra.

Koordinator klastra opracował „Strategię Rozwoju Południowo-Zachodniego Klastra Energii na lata 2017-2030” (16 października 2017 r.).

(akta kontroli str. 1411-1609)

2) Ponadto Gmina Bogatynia należy od dnia 12 lipca 2019 r. na podstawie deklaracji przystąpienia członka /sygnatariusza do Zgorzeleckiego Klastra Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej.

Zgorzelecki Klaster Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej powstał na podstawie porozumienia zawartego w dniu 9 marca 2017 r. przez 42 podmioty (trzy jst⁶⁵, dwie wyższe uczelnie⁶⁶, jedną organizację pozarządową⁶⁷, 36 przedsiębiorstw⁶⁸).

Ustalono cele klastra jako:

- a) stały i zrównoważony rozwój sektora energetyki odnawialnej;
- b) poprawę bezpieczeństwa energetycznego regionu;
- c) skuteczną regulację mocy w sieci – bilansowanie popytu i podaży;
- d) efektywny system wytwarzania, dystrybucji i konsumpcji energii;
- e) częściowe zabezpieczenie potrzeb energetycznych powiatu/członków klastra z wykorzystaniem OZE funkcjonujących na terenie powiatu;
- f) zużywanie 100% energii wytwarzanej w ramach klastra na własne potrzeby powiatu/członków klastra;
- g) zwiększenie świadomości i rozwój energetyki prosumenckiej wśród mieszkańców powiatu zgorzeleckiego;

Uzgodniono, iż klaster będzie prowadził swoją działalność na terenie powiatu zgorzeleckiego.

Określono zadania do realizacji w ramach klastra jako:

- a) planowanie i realizację projektów w zakresie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej i pozostałej infrastruktury, w tym głębokiej kompleksowej ich modernizacji;
- b) planowanie i realizację projektów budowy systemów dystrybucyjnych średniego i niskiego napięcia;
- c) realizację projektów badawczo-rozwojowych w zakresie technologii magazynowania energii elektrycznej, inteligentnego zarządzania stroną podaży-popytu energii elektrycznej, inteligentnych sieci energetycznych⁶⁹ wraz z inteligentnym opomiarowaniem, dzięki którym będzie można zarządzać bezpośrednimi interakcjami i komunikacją między konsumentami: gospodarstwami

⁶⁵ Miasto Zgorzelec, Gmina Zgorzelec, Gmina Sulików.

⁶⁶ Politechnika Śląska, Politechnika Wrocławska.

⁶⁷ Fundacja Międzynarodowe Centrum Innowacji.

⁶⁸ W tym: KGHM Polska Miedź S.A., Zgorzeleckie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.

⁶⁹ Ang. smart grids.

domowymi lub przedsiębiorstwami oraz innymi użytkownikami sieci i dostawcami energii;

d) kreowanie i wdrażanie przedsięwzięć w zakresie elektromobilności.

Nie określono roli Gminy Bogatynia w ramach Klastra.

Koordinator klastra opracował „Strategię Zgorzeleckiego Klastra Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej” (wrzesień 2017 r.).

(akta kontroli str. 1411-1609)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.2 Zgodność zaangażowania Gminy w klastr energii z polityką określającą lokalne bezpieczeństwo energetyczne

Opis stanu
faktycznego

Zaangażowanie Gminy Bogatynia w działalność klastrów energii nie wynikało z Założeń do planu zaopatrzenia energetycznego ani Strategii Rozwoju Gminy.

W sprawie udziału Gminy Bogatynia w działalności klastrów energii, Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia wyjaśnił, że zaangażowanie Gminy, jak i innych członków klastrów energii będących jst, może być realizowane przede wszystkim poprzez wspieranie inicjatyw energetycznych podejmowanych przez poszczególne jednostki klastrów. Podstawową formą wsparcia jest np. tworzenie lokalnego (miejscowego) prawa wspierającego możliwość realizacji inwestycji pokrywających się ze strategią ich działania, a tym samym budowy rynku energii elektrycznej w oparciu o lokalne zasoby OZE i innych dostępnych zasobów energetycznych oraz przejścia w wymiar wysokosprawnych i inteligentnych usług energetycznych. Korzyści z wyżej opisanej, obustronnej współpracy jednostek można upatrywać m.in. w:

- poprawie energetycznego obszaru działania klastra energii (a tym samym Gminy Bogatynia);
- zmniejszenie energochłonności lokalnej gospodarki (wspólny, odpowiednio ukierunkowany rozwój stref inicjatyw inwestycyjnych Gminy Bogatynia);
- zwiększenie udziału OZE w lokalnym (gminnym) bilansie energetycznym;
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru działania klastra (a tym samym Gminy Bogatynia) poprzez zmniejszenie kosztów zaopatrzenia w energię;
- rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego;
- tworzenie nowych miejsc pracy, powiązanych z realizacją ww. aspektów.

Burmistrz wskazał również, że obszar działania Gminy Bogatynia w ramach klastrów energii jest bardzo szeroki, a wręcz nieograniczony, wymagający jednak sprecyzowania w kolejnych dokumentach źródłowych, tj. Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia, Wieloletnim Planie Inwestycyjnym i innych, będących pierwszoplanowym wyzwaniem dla władz obecnego samorządu Gminy Bogatynia.

(akta kontroli str. 1919-1921)

Z informacji uzyskanych od Koordynatora Południowo-Zachodniego Klastra Energii wynika, że od przystąpienia do Klastra w 2017 r. Gmina Bogatynia nie realizowała żadnych inwestycji wpisujących się w cele i działania Klastra.

(akta kontroli str. 1916-1918)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.3 Wpływ działalności klastrów energii na poprawę lokalnego bezpieczeństwa energetycznego

Opis stanu
faktycznego

W Gminie brak było dokumentów dotyczących funkcjonowania Południowo-Zachodniego Klastra Energii. Gmina nie monitorowała działalności tego klastra.

Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia wyjaśnił, że UMiG nie posiada dokumentów dotyczących funkcjonowania Południowo-Zachodniego Klastra Energii, w tym jego wpływu na bezpieczeństwo energetyczne Gminy. Ponadto Burmistrz wskazał, iż Gmina Bogatynia należy do Zgorzeleckiego Klastra Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej dopiero od 12 lipca 2019 r., a pierwsze spotkanie w którym będzie uczestniczyć zaplanowano na dzień 9 września 2019 r.

(akta kontroli str. 1411-1503)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina Bogatynia była zaangażowana (krótkookresowo) w działalność dwóch klastrów energii, jednakże zaangażowanie to nie wynikało z Założeń do planu zaopatrzenia energetycznego ani Strategii Rozwoju Gminy. W ocenie NIK dotychczasowe zaangażowanie Gminy w działalność klastrów energii pozostaje bez wpływu na jej bezpieczeństwo energetyczne.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 *ustawy o NIK*, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Wnioski

1. Dokonanie aktualizacji *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia*.
2. Przekazanie zaktualizowanych *Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Miasta i Gminy Bogatynia* do przedsiębiorstw energetycznych prowadzących działalność na terenie gminy Bogatynia w celu ich weryfikacji z planami energetycznymi tych przedsiębiorstw.
3. Opracowanie programu ochrony środowiska dla Gminy Bogatynia, stosownie do art. 17 ust. 1 *ustawy Prawo ochrony środowiska*.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, 31 października 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
Dyrektor
Radosław Kujawiński

Kontroler:
Grzegorz Niemczyk
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis